

Ενεργητική – Παθητική Σύνταξη

Πολλές φορές μπορούμε να εκφράσουμε το ίδιο νόημα είτε με ενεργητική είτε με παθητική σύνταξη.

Ενεργητική σύνταξη έχουμε όταν διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα ενεργητικής διάθεσης π.χ. «ο καθηγητής μας είπε ότι αύριο θα πάμε εκδρομή στο πολεμικό μουσείο». Ενώ, **παθητική σύνταξη έχουμε όταν** διατυπώνουμε ένα νόημα με ρήμα παθητικής διάθεσης π.χ. «η εκδρομή μας στην Στενή Ευβοίας πραγματοποιήθηκε από το γραφείο Travel Plan». Ο **εμπρόθετος προσδιορισμός** «από το γραφείο T.P.» που αποτελείται από την πρόθεση **από + αιτιατική** φανερώνει το πρόσωπο το οποίο είναι νοηματικά το υποκείμενο του ρήματος ονομάζεται **ποιητικό αίτιο**. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως κάθε εμπρόθετος προσδ. από + αιτιατική είναι ποιητικό αίτιο. Το ποιητικό αίτιο παραλείπεται συχνά όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα, ή είναι άγνωστο ή δεν θέλουμε να το δηλώσουμε.

Η **διαφορά ενεργητικής και παθητικής σύνταξης** έγκειται στα εξής:

1. στην ενεργητική σύνταξη εξαιρείται το υποκείμενο του ρ. δηλ. το πρόσωπο ή το πράγμα που ενεργεί και το οποίο συμπίπτει με το νοηματικό υποκείμενο. Αντίθετα, στην παθητική σύνταξη εξαιρείται το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και εδώ το νοηματικό υποκείμενο δηλώνεται με το ποιητικό αίτιο.
2. στην παθητική σύνταξη δεν δηλώνεται το υποκείμενο όταν είναι άγνωστο ή δεν θέλουμε να το δηλώσουμε για να δώσουμε έμφαση σε κάποιο άλλο μέρος της πρότασης ή για ποικιλία στον λόγο μας. Ενώ, στην ενεργητική σύνταξη δηλώνουμε πάντα το υποκείμενο εκτός και αν εννοείται από προηγούμενη πρόταση.

Τροπή ενεργητικής σύνταξης σε παθητική:

Κατά την τροπή από ενεργητική σε παθητική σύνταξη κάνουμε τις εξής κινήσεις:

1. το ρ. ενεργητικής διάθεσης το τρέπουμε σε παθητική.
2. το αντικείμενο του ενεργητικού ρ. το τρέπουμε σε υποκείμενο του παθητικού ρ.
3. το υποκείμενο του ενεργητικού γίνεται ποιητικό αίτιο.
4. όταν το ρ. είναι δίπλωτο (δηλ. έχει δύο αντικείμενα) τότε το άμεσο τρέπεται σε υποκείμενο και το έμμεσο παραμένει αντικείμενο.
5. σε περίπτωση που το ρ. δεν μπορεί να τραπεί επακριβώς σε παθητικό τότε το τρέπουμε περιφραστικά.

Παράδειγμα (πανελλαδικές 2009)

Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης (ενεργητικής ή παθητικής) στις παρακάτω προτάσεις και να μετατραπεί η καθεμιά στην αντίθετή της

α) «... γιατί εδώ την αυθεντία, όταν κι όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν την περιφρουρεί καμιά αστυνομική δύναμη.»

β) «Η μάχη του ανθρώπου δε θα χαθεί ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο.»

Απάντηση

α) «Η αυθεντία, όταν και όπου υπάρχει, με τρόπο πάντως ελέγξιμο, δεν περιφρουρείται από καμιά αστυνομική δύναμη.»

β) Ο άνθρωπος δε θα χάσει τη μάχη ενόσω θα υπάρχει καταφυγή του Λόγου, το βιβλίο».

Πώς λειτουργεί η Ενεργητική και η Παθητική σύνταξη στη διαμόρφωση του ύφους του κειμένου:

Η **Ενεργητική σύνταξη** προσδίδει:

- υποκειμενικότητα (κάνει το ύφος πιο προσωπικό)
- αμεσότητα
- ζωντάνια/ παραστατικότητα

Η **Παθητική σύνταξη** προσδίδει:

- αντικειμενικότητα/ ουδετερότητα (κάνει το ύφος πιο απρόσωπο)
- τυπικότητα/ επιστημότητα
- νοηματική πυκνότητα και συντομία
- ποικιλία νοημάτων

Ασκήσεις:

1. *Να τραπούν σε παθητική σύνταξη τα παρακάτω αποσπάσματα:*

α) Φρόντισε λοιπόν να δώσεις στους τηλεθεατές σου όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, ώστε να ενημερωθούν πλήρως για την κατάσταση του χειρογράφου, τις συνθήκες κάτω από τις οποίες βρέθηκε και για το περιεχόμενό του. Θα χρειαστεί, για αυτό να μελετήσεις τα βοηθητικά στοιχεία που ακολουθούν. Διάβασέ τα όλα και διάλεξε εκείνα που θα σε βοηθήσουν να προσδιορίσεις τον άξονα και να στήσεις τον ιστό της ομιλίας σου.

β) Ο Ησίοδος στο έργο του «Θεογονία» λέει ότι η Ευρώπη ήταν Ωκεανίδα, όπως και η Ασία και η Λιβύη (Αφρική). Μερικοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι η λατρεία της μυθικής Ευρώπης στην Ελλάδα προήλθε από τη Δωδώνη της Ηπείρου, όπου έζησε ο Δίας και η Ευρώπη και όπου γεννήθηκε ο γιος τους Δώδων. Από εκεί διαδόθηκε η λατρεία της στη Θράκη και στην Κρήτη και από την Κρήτη στη Φοινίκη. Πάντως οι Αρχαίοι Έλληνες είναι εκείνοι που έδωσαν το όνομα της βασιλοπούλας ή της Ωκεανίδας Ευρώπης σε μεγάλες περιοχές της Ελλάδας ή σε περιοχές βόρεια και δυτικά από αυτήν αλλά και σε ολόκληρη την ευρωπαϊκή ήπειρο.

2. *Να τραπούν τα παρακάτω αποσπάσματα σε ενεργητική σύνταξη:*

α) Μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης η μελέτη του αρχαίου κόσμου μεταλαμπαδεύτηκε στη Δύση από τους Έλληνες λόγιους που κατέφυγαν εκεί. Επίσης, τα ελληνικά γράμματα διδάχθηκαν από αυτούς στη Δύση και μπορούμε να πούμε ότι και από αυτούς άνοιξε ο δρόμος προς την Αναγέννηση. Έκτοτε η Λατινική εμπλουτίζεται συνεχώς από μία στρατιά λογίων, ουμανιστών και επιστημόνων.

β) Ο νεοελληνικός διαφωτισμός επηρεάστηκε κυρίως από το γαλλικό διαφωτισμό, από τα έργα του Βολταίρου, από τη Γαλλική εγκυκλοπαίδεια. Η Γαλλική εγκυκλοπαίδεια συντάχθηκε από μία κίνηση ιδεολόγων, δηλαδή μία ομάδα Γάλλων διανοούμενων που ήταν προσηλωμένοι στις αρχές της ελευθερίας και της ισότητας. Από τις αρχές αυτές επηρεάστηκε και ο Αδαμάντιος Κοραής που αφιέρωσε όλες του τις δυνάμεις στον φωτισμό του γένους.